
September 2015

Ett mer ändamålsenligt minoritetsskydd i aktiebolagslagen

Under senare år har kritik väckts mot minoritetsskyddsreglerna i aktiebolagslagen (2005:551). Kritiken har bl.a. bestått i att regelverket skapar förutsättningar för missbruk från såväl majoritetsägare som minoritetsägare och att reglerna varit illa anpassade för mindre och privata bolag. I syfte att göra regelverket mer ändamålsenligt har det därför lämnats förslag om ändringar i dessa skyddsregler i promemorian Ds 2015:25 som publicerades den 18 maj i år. De förändringar som föreslås rör främst institutet särskild granskning samt förfarandet vid tvångsinlösen av minoritetsaktier, för vilka redogörs i huvuddrag nedan.

1. Särskild granskning m.m.

En del av minoritetsskyddet består av möjligheten att genom en särskild granskare genomföra en särskild granskning av bolaget ifråga. Vid en särskild granskning får minoriteten en möjlighet att närmare undersöka om det förekommer oegentligheter eller om det råder missförhållanden i bolaget. Minoriteten har också möjlighet att utse en minoritetsrevisor som deltar i revisionen av bolaget tillsammans med ordinarie revisorer.

1.1 Förtydliganden och förenklingar i regelverket

Förslag om att utse särskild granskare och minoritetsrevisor ska enligt gällande regler behandlas på en bolagsstämma och biträddas av aktieägare som representerar minst en tiondel av aktierna i bolaget innan begäran om att utse särskild granskare eller minoritetsrevisor kan lämnas in till Bolagsverket.

Kravet på stämmobehandling har dock möjliggjort för majoriteten att dra ut på processen med att utse särskild granskare eller minoritetsrevisor genom att på stämman bordlägga frågan gång på gång. Därför föreslås nu en komplettering av dagens regler som innebär att minoriteten ska kunna vända sig *direkt till Bolagsverket* med en begäran om förordnande av särskild granskare eller minoritetsrevisor under förutsättning att en tiondel av aktierna står bakom begäran.

I promemorian föreslås också att den särskilda granskaren ska vara oberoende i förhållande till aktieägarna samt i övrigt lämplig för uppdraget. Det ankommer på Bolagsverket att avgöra om dessa förutsättningar är uppfyllda.

September 2015
Ett mer
ändamålsenligt
minoritetsskydd i
aktiebolagslagen

Det är i dag vanligt förekommande att riktlinjerna för granskningen är vida och saknar närmare precisering. I promemorian föreslås därför att det ska ställas högre krav på angivande av granskningstema och vilken tidsperiod som granskningen ska avse, med en lagstadgad yttersta tidsgräns, för att strama upp granskningsinstitutet.

För närvarande åligger det endast styrelsen och den verkställande direktören att biträda en särskild granskare genom att lämna den hjälp och de upplysningar som granskaren begär. I promemorian föreslås dock bolaget självt åläggas denna skyldighet istället för enskilda individer. Vem som är bäst lämpad att biträda granskaren i det enskilda fallet får, enligt utredningen, istället avgöras enligt allmänna principer om företräderskap samt de interna ordningar för delegation och ansvarsfördelning som gäller för bolaget i fråga. Dessa förändringar föreslås även gälla i förhållande till upplysningsskyldigheten gentemot bolagets ordinarie revisor och eventuella lekmanrevisorer.

Därtill föreslås granskningsrätten uttryckligen utökas till att även omfatta sådana företag inom koncernen som enligt 1 kap. 11 § aktiebolagslagen definieras som dotterföretag.

1.2 Ersättningsskyldighet för minoriteten

Även minoriteten har i praktiken missbrukat institutet om särskild granskning. Detta har bl.a. skett genom att minoriteten begärt särskild granskning som inte varit till synbar nytta för vare sig minoritetsägarna eller bolaget. Eftersom det är bolaget som är ansvarigt för kostnaderna för den särskilda granskningen har dessa illojala förfaranden från minoritetens sida lett till höga kostnader för bolaget som i det närmaste förefallit helt onödiga.

För att komma åt denna problematik föreslås förändringar som innebär att minoriteten i vissa fall ska kunna bli ersättningsskyldig gentemot bolaget. För att inte minoriteten ska avhållas från att utnyttja skyddsinstitutet när det faktiskt är motiverat måste det dock ställas höga krav för att ersättningsskyldigheten ska aktualiseras. Förslaget innebär att ersättningsskyldigheten aktualiseras när granskningen varit *uppenbart obehövlig* och de berörda minoritetsägarna *insåg eller borde ha insett detta*. Ersättningsregeln är därtill begränsad att gälla enbart i privata bolag.

2. Inlösen av minoritetsaktier

En aktieägare som innehar mer än nio tiondelar av aktierna i ett aktiebolag har rätt att av de övriga aktieägarna lösa in återstående aktier. De övriga aktieägarna har på motsvarande sätt rätt att få sina aktier inlösta av majoritetsaktieägaren. Inlösenrätten hänger bl.a. samman med att en minoritet, som innehar mindre än en tiondel av aktierna i bolaget, saknar möjlighet att utöva många av aktiebolagslagens minoritetsrättigheter.

September 2015
Ett mer
ändamålsenligt
minoritetsskydd i
aktiebolagslagen

2.1 Större flexibilitet vid inlösentvister och förtydliganden kring förfaranderegler

Det uppstår emellanåt tvister rörande inlösenrätten/inlösenkyldigheten och inlösenbeloppets storlek. Enligt nuvarande ordning ska sådana tvister avgöras av tre skiljemän genom skiljeförfarande enligt de närmare bestämmelser som anges i 22 kap. aktiebolagslagen samt i lagen (1999:116) om skiljeförfarande. Nu föreslås att det även ska finnas en möjlighet att i bolagsordningen bestämma att en tvist om inlösen av minoritetsaktier ska prövas i *allmän domstol* i stället för i skiljeförfarande. Det öppnas även upp för möjligheten att överenskomma om färre eller fler skiljemän samt om att utse dem i annan ordning än vad som gäller idag. Reglerna föreslås omfatta båda publika och privata aktiebolag.

Samma förfaranderegler som idag gäller i skiljeförfarande (med de justeringar som föreslås i promemorian och som redogörs för nedan) ska dock tillämpas även om tvisten handläggs i allmän domstol. Det har tidigare varit något oklart i vilken omfattning som lagen om skiljeförfarande varit tillämplig vid inlösentvister. Därför föreslås det nu förtydligas att samtliga bestämmelser i lagen om skiljeförfarande ska vara subsidiärt tillämpliga i den mån annat inte följer av specialbestämmelser i 22 kap. aktiebolagslagen eller om bestämmelsen ifråga inte låter sig tillämpas med hänsyn till de särskilda förutsättningar som gäller för ett inlösenförfarande. Det överläts dock till rättstillämpningen att avgöra vilka bestämmelser i lagen om skiljeförfarande som kan tillämpas i det enskilda fallet och under vilka förutsättningar.

Vad gäller ersättningsfrågor i inlösentvister föreslås majoritetsägarens ansvar, för ersättning till en god man som utsetts för att bevaka frånvarande minoritetsägares rätt, utsträckas till att omfatta även fallet att den gode mannen för talan mot en skiljedom eller överklagar en dom om inlösen. Ersättningsansvaret har tidigare varit begränsat på så sätt att majoritetsägaren inte ansvarat för den gode mannens kostnader för det fall den gode mannen valt att föra talan mot en skiljedom utan enbart om det är majoritetsägaren som valt att föra talan mot skiljedomen.

2.2 Lösenbeloppets storlek

En av de mest omtvistade reglerna i samband med inlösenförfarandet är reglerna om hur lösenbeloppets storlek ska bestämmas om denna fråga är tvistig. Huvudregeln är att beloppet ska motsvara det pris för aktien som kan påräknas vid en försäljning under normala förhållanden. För en aktie som är föremål för börshandel ska lösenbeloppet motsvara börsvärdet, om inte särskilda skäl motiverar något annat. Genom den s.k. *särregeln* bestäms dock lösenbeloppet till det vederlag som, efter ett offentligt erbjudande från majoritetsägaren, accepterats av ägare till mer än nio tiondelar av de aktier som erbjudandet avser, om inte särskilda skäl motiverar något annat. Särregelns tillämpning förutsätter dock att det offentliga erbjudandet riktat sig till *samtliga aktier* som majoritetsägaren inte själv äger.

September 2015**Ett mer
ändamålsenligt
minoritetsskydd i
aktiebolagslagen**

Kravet på att det offentliga erbjudandet ska omfatta samtliga aktier som majoritetsägaren inte äger sedan tidigare föreslås nu tas bort. Särregeln föreslås istället bli tillämplig vid inlösen som föregåtts av ett offentligt uppköpserbjudande under förutsättning att erbjudandet riktat sig till en *vidare krets* och antagits av ägare till mer än nio tiondelar av de aktier som erbjudandet avser, om inte särskilda skäl motiverar något annat. Syftet med den nya regleringen (som överensstämmer med hur lagtexten var formulerad innan 2005 års aktiebolagslag trädde i kraft) är främst att möjliggöra tillämpning av särregeln även om vissa jurisdiktioner har undantagits i ett offentligt erbjudande i syfte att undvika att andra länders lagstiftning för värdepappersmarknaden annars skulle bli tillämplig. Särregeln har motiverats med att om en överväldigande majoritet av aktieägarna som mottagit erbjudandet har ansett det erbjudna vederlaget som skäligt är det naturligt att i normala fall betrakta detta vederlag som representativt för aktiernas verkliga värde. Dessa skäl gör sig gällande även om erbjudandet inte riktar sig till samtliga minoritetsaktieägare så länge som den krets som erbjudandet riktar sig till är tillräckligt vid för att dess bedömning av värdet ska anses representativ.

3. Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan konstateras att det förslag till förändringar som presenteras i utredningen innebär ett minoritetsskydd som blir mer flexibelt i flera avseenden genom att alternativa tillvägagångssätt föreslås. Samtidigt ökar kraven på minoriteten i samband med nyttjandet av skyddsreglerna samt minoritetsägarnas ansvar för de åtgärder som de påkallar. Utredningens syfte och förhoppning är att dessa åtgärder tillsammans ska leda till ett mer ändamålsenligt minoritetsskydd som inte kommer att kunna missbrukas i samma omfattning som tidigare. Ändringarna föreslås träda ikraft den 1 januari 2017.

Therese Jönsson
Senior Associate / Advokat